

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:	Zodpovedný redaktor:	Redakcia a vydavateľstvo:
Na celý rok ... 4 koruny — hal.	Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník.	Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
Na pol roka ... 2 " — "	Majiteľ a vydavateľ:	sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.
Na štvrt roka ... 1 " 20 "	JAN MOLNÁR.	
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>		

Povedzme si pravdu.

Keď dačo, to zakončené už pojednávanie zákonnej predlohy o vývine priemyslu zrejme dokázalo, že kresťanská ľudová strana robí pozitívnu, múdru, ľudovú politiku a to vždy v rámci jej programu, ktorý v celej jeho rozsiahlosti snaží sa do života uviesť. Kresťanská ľudová strana nemá žiadnych pobočných cieľov a tákychto nemajú ani jednotliví jej členovia. Keby sa v kruhu jej takí nachodili, ani za okamženie by ich v lone jej netrpela. Kresťanská ľudová strana prevádza čisto ľudovú politiku a preto mlčí keď je to zapotreby a hovorí, keď to blaho ľudu požaduje, aby hovorila.

Vláda koalície, ku ktorej aj kresťanská ľudová strana patrí, predostrela snemu zákonnú predlohu o vývine priemyslu. Každý zdravého rozumu človek musí nahliadnuť, že vývin priemyslu musí prispieť aj ku hmotnému blahobytu ľudu. I tá najosožnejšia vec najde však ľahko svojich nepriateľov. Tak sa nachodia ľudia, ktorí zákonnú predlohu o vývine priemyslu v tom zmysle radi vykladajú, ako by týmto zákonom vyvinutý mal byť len veľký priemysel. Hovoria a píšú ďajedni, že tu zas len veľký kapitál, veľké podniky podporované majú byť na úkor malých priemyselníkov. Že tomu nenie tak, to vysvitá z pojednávania tejto predlohy. Tajomník kresťanskej ľudovej strany a spolu krajinský vyslanec dr. Alexander Ernszt v mene tejto politickej strany vyslovil sa za prijatie predlohy o vývine priemyslu, lež pod tou podmienkou, jestli vláda čoskorej prevedie revíziu priemyselného zákona. Štátny sekretár Jozef Sztérényi hneď na to pred

celým snemom v mene vlády zaslúbil, že predloha na revíziu priemyselného zákona budúcej jasene snemu podistým predostrená bude. Kresťanskej ľudovej strane — ako už z tohoto vidno — záleží na tom, aby revíziou priemyselného zákona pozdvihla malý priemysel. Ostatne s dobrým svedomím povedať môže, že už prijatý zákon o vývine priemyslu slúžiť má ku pozdvihnutiu nielen veľkého, lež i malého priemyslu. I ako bojovali krajinskí vyslancovia jej pri pojednávaní tohoto zákona za blaho takrečených «malých Indí», to vidíme z tých rečí, ktoré oni pri tejto príležitosti v posledné dni na sneme povedali.

V Sedmohradsku od desaťročia jedna veľká židovská firma Groedel-Herzberg pustoší hory. Zakúpili hôr tolko, že z nich za päťdesiat rokov dreva nevyvezú. Kroz toto ale tamojší ľud prišiel o všetko. Liberáli podporovali túto firmu všemožným spôsobom, ľud preto pred súdmi nemohol prísť ku svojmu právu. Jeden z Groedlovcov pod Fejérvárom dostal ešte aj barónstvo. Bol to teda veľký a tlstý peň a krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany dr. Alexander Simonyi-Semadam ku obrane ľudu zafal doň svojou sekerou. Mám niekoľko poznámok v záležitosti horskej železnice *zágonskej* povedal, istá firma stavia tam železnicu na cudzej pôde bez toho, žeby k tomu dovolenia mala. Dá vyrúbať veľké stromy a patriční majitelia nemôžu sa naproti tomu právne obrániť. Toto robí istá firma Groedel, ktorej členov predošlá vláda na barónstvo milostive pozdvihla. Nie ale len táto firma sama, je ešte aj druhá firma, ktorá rovným spôsobom zneužíva moc veľkého kapitálu na hroznú

škodu malých majiteľov. *Dajú na príklad vyrúbať celé veľké hory pod tým titulom, že stavajú železnicu, ku čomu ani dovolenia nemajú; je to na škodu maloletých, ktorým tá hora patrí; hrozné summy peňazí strčia do vaku; a nič sa na nich dokázať nemôže; na zadané proti nim žaloby oslobodia ich súdy.* Prečítal potom rečník súdobné výroky, z ktorých vidno, že Herman a Bernát Groedel na všetky proti nim pre ozbijanie chudoby pozdvihnuté obžaloby pred súdom oslobodení boli. Dokázal krom toho rečník, že táto istá firma aj uhorské štátne železnice oklamala o 23.000 zlatých, bo pri odvážaní dreva na jednotlivé vozne o 1000—2000 metrických centov viacej nakladala, ako je označené. Pri zavedenom vyšetovaní jej však nič sa nedokázalo. Súčasťnuje sa táto firma pri verejných súbehoch, z ktorých navždy má byť vytvorená. Proti tejto firme vyniesli osobytný zákon v Románii, aj u nás treba podobný vyniesť, na to ale treba predovšetkým: pozor dávať, aby poskytovaním štátnej podpory veľkým podnikom, nepadol im v korist malý priemysel.

Cieľom pozdvihnutia priemyslu poskytovaná má byť štátna podpora podnikom. Aby však týmto prajným výhľadom zvedený cudzí kapitál nezaplavil našu krajinu, vyslanec kresťanskej ľudovej strany *Béla Csitáry* v reči svojej žiadal, aby osnova predlohy v tom zmysle premenená bola, že sa štátna podpora v prvom rade krajinským podnikom dávať bude a len keby sa cez dva roky nenašli vlastní krajinskí podujímately, podpory môžu byť účastní aj cudzí. Zarovnak, ako *Béla Csitáry*, tak aj vyslanec kresťanskej ľudovej strany *Mikuláš Zboray* zastával v reči svojej krajinský priemysel a žiadal i on s úplným dôrazom, aby pri udeľovaní štátnej podpory bralo sa do ohľadu, či podporovaný podnik domácich robotníkov a úradníkov zamestnáva a či má obchodné stredisko u nás v krajine, bo sa aj to stáva, že štátom podporované podniky majú úradníkov, robotníkov, čo pochádzajú z cudzozemka a obchodné knihy vedú nie v reči štátnej, lež po nemecky a v reči tejto aj dopisujú. Všestrannú pozornosť vzbudila ale reč, ktorú ku obrane krajinského priemyslu povedal krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany *Štefan Tálos*. Z reči tejto vidno, že rečník dôkladne zná pomery nášho priemyslu.

Spomenul viacej podnikov, čo požívajú štátnu podporu, majú fabriky postavené blízko hranice rakúskej a vzdor podpory od štátu uhorského pracujú v záujme rakúskeho hospodárstva a nie ku vývinu priemyslu uhorského. Medzi 1000 do 2000 robotníkmi sú sotva dve tretiny, čo pochodia z Ukorska. Už i z tejto príčiny žiada rečník, aby štátna podpora len takým podnikom udelená bola, čo sú aspoň na desať kilometrov od cudzej hranice postavené.

V zmysle 12. §. predlohy o vývine priemyslu novovystavené, alebo zväčšené podniky oslobodené môžu byť od obecnej, cestovnej dane a iných prirážok. Významnosť tejto výhody nahliadol vyslanec kresťanskej ľudovej strany *Franc Csizmazia* a preto v reči svojej upozornil zákonodarstvo, že to viesť môže ku veľkým nadužívaniam a na škodu patričným obciam. Jednotlivé obce veľké farchy znášajú na udržiavanie ciest. Ľudia, čo ani rolí, ani lichvy nemajú musia platiť cestovú daň v peniazoch alebo robotou, priemyselné podniky, čo tie cesty najviacej potrebujú, majú byť oslobodené od cestovnej dane. Najdu sa obce, čo priemyselné podniky od obecných prirážok oslobodia. Najdu sa ale možno aj také obce, čo z vážnych príčin toto oslobodenie podnikom odopru. Aby takéto obce v tomto páde protestami a appelláciami prefiglované neboly, rečník navrhol zmenu osnovy patričného paragrafu v nasledujúcom zmysle: «Proti uzavretiam, ktorými právomocnosť, mestá a obce oslobodenie od obecných prirážok podnikom odopierajú, nemá miesto appellácia».

Ku 13. §. predlohy o vývine priemyslu rečník krajinský vyslanec kresťanskej ľud. strany *Karol Wildfeuer*. My chceme podporovať krajinský priemysel, povedal rečník. Toto docielime a zabezpečíme, keď priemyslu poskytnutá podpora je vskutku aj podpora v pravom zmysle slova, hľadeť máme nadovšetko, aby úbohý priemyselník a chudobný podujímateľ bez kapitálu nebol vystavený rozličným sekaturám. Zo života máme o tomto veľa smutných príkladov. Jednotliví priemyselníci, čo dostali od štátu roboty ponosovali sa predomnou, že keď odovzdali robotu a prišiel rad na výplatu, koľko razy ich odpravili, koľko termínov im dali, kým horko-ťažko prišli ku zaslúženým peňazom. Chceme-li preto náš vlastný krajinský priemysel podporovať, mu-

síme tomu aj v zákone výrazu dať. Navrhujem preto zmenu zákonnej osnovy tohoto paragrafu v nasledujúcom zmysle: «Pri štátnych a verejných objednávkach vrchnosťi zadaný súčet vyplatí sa má pri summe 100.000 korún neprevyšujúcej od dňa odovzdania práce za 30 dní, pri summe vyše 100.000 korún za 60 dní.

Len niekoľko dní účinkovania kresťanskej ľudovej strany na sneme chceli sme týmto označiť. A veľa povedzme si pravdu! Politická strana, ktorej všetci členovia pri každej príležitosti a ku každému predmetu deň po deň rečia v záujme ľudu, prevádza politiku múdru, ozaj ľudovú. Tejto politickej strany treba sa držať ľudu kresťanskému a vtedy sa iste lepších časov dožije!

Úvahy o Ružomberku.

Mám syna, chcem ho dať do škôl. Premyslel som si, dám ho do susedstva, do Ružomberka. Obrátil som sa k môjmu starému priateľovi, s ktorým som v Ružomberku bol štyri normálky vychodil, či by mi ho do kvartieľa neprijal, hneď ale v liste som podotknul, aby mi odpísal, s ktorou stranou držal pri voľbe. O krátky čas som dostal odpoveď, že môjho chlapca do kostu prijme, spolu sa mi ale čuduje, že sa ho také opytujem, on nezvyknul kepeň meniť, bol a zostane navždy starým ľudákom.

Dňa 1. septembra som sa s mojím synom dostavil do Ružomberka. Na stanici mňa už môj priateľ čakal, však ale hneď mi oznámil, že veru teraz prvé tri dni len mestské deti zapisujú a pretože židovských chlapcov je mnoho (to sú tie mestské deti), nuž podistým mi ho tu do prvej klasy ani neprijmu. Ó nešťastní Ružomberčania! Katolícke gymnázium ste pre židov stavali a rehole zdáľž katolícka kirkev k tomu založila, aby jej údovia židovských chlapcov vynaučovali?

Tri dni som čakal, s veľkým namáhaním sa mi pošťastilo môjho syna si dať zapísať. Môj priateľ ale len ustavične na mňa doliehal, aby som mu vysvetlil, že prečo som sa ho opytoval s akou stranou hlasoval.

Nuž poviem ti, tí naši Ružomerskí národovci, Hlinkovci, Jančekovci štrajkujú proti Pánu Bohu, do kostola nechcú chodiť, patrične dobrý katolícky ľud od navštevovania kostola odvádzajú, nuž myslím si, u takého mešťana by sa môj syn len pokazil, on by sa naučil proti pánom profesorom len štrajkovať a výsledok by bol, že by lebo prepadol, alebo by mi ho zo škôl vyhodili, ja som ale na ceste peniaze nenašiel, tie musím ťažko-horko zarobiť. Teraz sa môjmu priateľovi oči otvorily, už teraz pochopujem, prečo do nášho gymnáziuma chlapcov, ktorých rodičia štrajkujú, neprijali do škôl, doista báli sa páni professoria, že by im ostatných žiakov zkazili a

potom pretože ich rodičia sú proti maďarčine, nuž čo by v gymnáziume ich deti robily, kde sa všetko po maďarsky učia.

Z dlhého času poprechodil som sa cez mesto, lež lepšie by som bol urobil, keby som sa z domu nebol rušil, tak ma srdce zaboľelo. Šesť pekných domov stavajú, priateľ mi povie, že to židia stavajú, zas videl som všetky sklepy pozatvárané, myslel som si, že je daky sviatok v Ružomberku. Veru sviatok majú židia, preto je tak ticho v meste, ani furmana nevidno, keď my katolíci máme sviatok Panny Marie, vtedy práve Makovickovci bryndzu na stanicu vyvážajú, katolíckych šichnikov k tomu upotrebiac. Hľa v novinách šialili svet, že tá slovenská ľudová strana, na ktorej čele s Jančekovcami i s Makovickovcami stoja, za katolícku vieru bojuje.

Židia hŕfne sa hrnú do Ružomberka, netreba im bolo ani trúby, ako pri Jerichu, spodnú časť Ružomberka celkom zaujali, sklep pri sklepe a to všetko v židovských rukách, nie div, keď sa katolíci medzi sebou hašteria.

To mi už ale ani do hlavy neišlo. Na stenách po uliciach vidím plakáty s nápisom: *Janček-féle fürdő meg van nyitva* (Jančekov kúpeľ je už otvorený). Taký tuhý národovec a čisto maďarský nápis! Však ale i to my môj priateľ vysvetlil. Tuná máme tri kúpele: jeden pre židov, druhý pre pánov a tretí je Jančekovie; pretože ale národovcov v čiernych kabátoch je málo a zase tým, ktorí krpce nosia, netreba kúpeľa, oni sa i vo Váhu okúpu, preto, aby intelligenciu podviedol, maďarsky to oznamuje.

Sú to veru čudní ľudia títo Jančekovci, keď im ide len o peniaze. Raz so zástavou v ruke víta Apponyiho na stanici, raz ako ľudák reční na ryngu, druhý raz na tom istom mieste ako národovec, zas aby mu socialisti dali pokoj — lebo v jeho fabrike denne trinásť hodín robia, dlhšie ako v židovských fabrikách, a má také až tri — nuž si zabehne i do jejích shromaždenia. Ustavične spomína o krvopotne zarobených grošoch, o mozolných rukách, kdežto tie mozole ani jemu, ani jeho synovi na rukách nepoznať a ten zatvorený jeho syn Ondrej má ruky ako kišasoňka. Áno, jeho robotníci mozolujú a potia sa, aby Jančekovci si bruchá pást mohli.

Áno, zatvorenie! Luteráni-národovci v Ružomberku hýľov pochytili — v osobe katolíkov. — Títo potajomne katolíkov štvali, huckali, luteránske noviny im natiskali, bezmenné a urážajúce listy prednejším katolíkom vypisovali, pri tom ale boli opatrní, katolíci ale ako chrústy buchli hlavou do múru a sa do háreštu dostali. — Za ten čas obchody luteránom sa napravily a dr. Burjanovi lekárovi bolo len nežiať, dokým lekár Šrobár bol slobody pozbavený. — Starý Janček zamýšľa svojho syna Ondreja z rodiny vytvoriť, preto, že pri búrení ľudu nebol opatrný a dostal sa do žalára. Lebo dľa jeho reči kto búri ľud, nech tak búri, aby ho nechytli a v tom je starý Janček majster.

Pre chorobu nákazlivú ale zatvorili, patrične ani

neotvorili školy v Ružomberku, môjho syna som si teda preto domov pojal a dňa 14. októbra som ho opäť odviezol do školy. Pridúc do Ružomberka, videl som mnoho židov po uliciach postávať a len sa tak usmievali, radovali, až som sa doznal, že tej radosti je príčinou voľba, ktorá sa v Ružomberku práve v ten deň odbývala a za rychtára jednoducho vyvolili Jakuba Klein, žida-bankára. Tedy všetci národovci boli zaň, ostatní úradníci sú tiež z národovcov zvolení. — I mestský lekár je žid. — Bude to pekne vyzeráť, keď na sviatok sv. Ondreja, patróna mesta, pôjde Klein do katolíckeho kostola ako zastupiteľ mestského patronátu. No na obed do fary len pôjde, lebo šunku rád je a v tomto ohľade s nami kresťanmi drží.

Toto Jančekovci pekne vymudrovali. Kleinovi treba do fabriky drevo, podobne i Jančekovcom a mesto Ružomberok zas má mnoho hôr, každoročne mnoho dreva odpredá, nuž tito si pri licitácii nebudú kazif. Okrem toho Klein Ružomberčanov uistil, že za jeden rok plat rychtársky neprijme. No, to by som i ja urobil, keby ma za ružomerského rychtára vyvolili. — Mesto Ružomberok ide jedenmillionovú požičku vyzdvihnúť, nuž taká banka budapeštianska sa len učlovečí, že ružomerskému magistrátu aspoň cestovné útraty vynahradí. Veď keď ja v Mikuláši v sklepe za 20 korún utržím a pekne vyplatím, ten kupec ma už potom čo len cigarkou ponúkne.

Z tohoto všetkého som len to poznal, že v Ružomberku starých mešťanov už darmo hľadáš, to už všetko vymrelo, je bedač, súceho človeka za rychtára už nemôžu najst. Ružomerské role majú susedné obce odkúpené a najkrajších domov pánmi sú židia.

A tomu biednemu ľudu Jančekovci namiesto aby pomohli, ho poučili, mu poradili, ako sa má hore mať, veď i oni boli niekedy dosť biedni, ten ľud ešte ohlupujú, od práce odfahujú, potajomne búria a učia ho proti Pánu Bohu štrajkovať, to jest, aby do kostola nechodil. Tedy tí veľkí fabrikanti z lepienky, bryndziarne, tehliarne, švíbalkárne s úbohým katolíckym ľuďom zachádzajú ako dobre najedená mačka s myšou. Tá sa len baví s myšou a keď sa ustala bavíť, ju zaškrtí a nezoherie. Tak podobne i tito, nepoznajúci biedu a vrecká majúce preplnené peniazmi, s biednym kresťanským ľuďom si len zábavku robia a tito to trpia, pravdu dajú poredkadlu: «Chudobný človek, hotová opica».

Môj priateľ ma zaviedol na kraj mesta do jedného kúta, na Jelence, tam sa utiahu Ružomberčania bývať, keď na hlavných uliciach svoje domy predali. Videl som tam biedne chalupy, otrhané deti a ubiedený ľud. Týchto ľudí, upozornil ma môj priateľ, upotrebia Jančekovci et comp. k svojim agitáciám. No, myslím sebe, keby sa tomuto ľudu dali najest, ho zašatili a pán Janček keby mu dal odpadkov dreva na ohrev a všeobecne keby sa o jeho blahobyť postarali, to by bola najlepšia slovenčina. Lež tito hlavajú sa tomuto ľudu za chrptom smejú, že dá zo seba blázna robiť.

Ondrej Janček zo žalára poslal v chlebe listoček,

v ktorom píše bratovi svojmu: «Jano, udrž len tie Jelence v slovenčine», to jest len i naďalej baluš biedny ten ľud. Pravda strážcovia to zbadali a listoček sa dostal do rúk kráľ. fíškálovi.

Ináč, ako som vyrozumel. o krátky čas sa stane premena. Fabrikanti nikde proti vláde agitácie nerobia, to si len v Ružomberku dovoľia. Janček, keď k vôli kúpeľom slovenskú reč zatajil, tobož k vôli slógom, aby ich od komorského panstva dostať mohol, odhodil halenu a krpce a oblečie si vyšujtášovanú atilu. A to kamarátenie s Makovických domom dlho trvať nebude.

Príslovie však hovorí: «Pán Boh je nie náhlivý, ale pamätlivý». Boh nedá so sebou posmievať a na toto nech myslia Jančekovci, keď ten, ačpráve biedny, pritom ale dobrý ľud od Pána Boha odfahujú, nech uezabudnú, že Boh často rodičov hriechy na jejich dietskach trestá. Počúvame, ten bol boháč, iný fabrikant a umrel v dome chudobných. Jako už teraz povrávajú, tehliareň, švíbalkárne, keď sa starý pomynie, prídu do židovských rúk. Len tedy i naďalej štvite ten biedny ľud a na seba pleťiete korbáč.

Keď som sa už vracal domov stretnul som sa s chlapcami, ktorí malý vozík tiskali, na ňomž sedel židovský chlapec. Pýtam sa ich, z kadiaľ ste? Odpoveď znela, že z Likavky a že idu pánu Šulcovi po sódu. Tak hľa kresťan už od mladý priuča sa na jarmo židovské; tí chlapci za šťastie držia, keď môžu židovského chlapca na vozíku viezť.

Idem ja len domov, lepšie nám je v tej Lupči, tam ešte my kresťania sme ako-tak páni, z hory našej my dostávame drevo a úfame, že dostaneme slúžnovský úrad, časom i gymnázium, ale na to sa nikdy nedáme nahovoriť, aby sme my Lupčania proti pánu Bohu štrajkovali.

Lupčan.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

POLITICKÉ CHÝRY.

Novšie víťazstvo kresťanskej ľudovej strany.

Pred zatvorením pojednávania zákonnej predlohy o vývine priemyslu, minister obchodu Franc Kossuth ku dotyčnému paragrafu navrhol nasledujúci doplnok osnovy: «Z povoleného zaokrytia ku vývinu priemyslu zodpovedne podporovať musí sa aj domový a malý priemysel».

Podporu malých priemyselníkov mala na zreteli kresťanská ľudová strana. Tomuto dala výraz v porádach strany tak, ako aj v snemových zasadaniach. Je

vôbec známo, v ak hroznom stave nachodia sa mali priemyselníci u nás. Svrchovaný čas je, aby sa im pomohlo. Zákonne poskytnutá im pomoc je novšie víťazstvo kresťanskej ľudovej strany.

Delegácie a snem.

Delegácie začnú svoje účinkovanie dňa 25. t. m. Následkom zasadania delegácií krajinský snem dňa 23. novembra odročí svoje účinkovanie na neistý čas. Do tých čias vybaví snem návrh o podporovaní priemyslu a potom zasadne len po delegáciach. Dľa tohto štátny rozpočet na rok 1907. začal by snem pojednávať len počiatkom budúceho roku. Vláda následkom tohto koncom decembra bude žiadať od snemu indemnitu asi na tri mesiace.

Finančná direkcija v Mikuláši.

Ministerpredseda dr. Alexander Wekerle ako finančný minister v prípise upovedomil liptovskú stolicu, že Liptov budúceho roku dostane osobitnú finančnú direkciju, ktorej sídlom bude Lipt. Sv. Mikuláš.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

KRAJINSKÝ SNEM.

5. novembra.

V pokračovaní pojednávania jednotlivých odsekov zákonnej predlohy vývinu priemyslu štyria krajinskí vyslancovia kresťanskej ľudovej strany pozdvihli sa ku slovu, kdežto zo stránky neodoislych len jeden rečnil ku tomuto predmetu.

Predseda Julius Justh po 10. hodine zahájil zasadnutie. Zo stránky vlády boli prítomní: dr. Alexander Wekerle, Franc Kossuth, Gejza Josipovich, Ludvík Jekelfalussy a gróf Julius Andrassy.

Po prečítaní predsedníckych zpráv a odbavení formalít ku siedmemu odseku rečnil

Béla Csitáry v dlhšej reči žiadal tento vyslanec kresťanskej ľudovej strany zmenu odseku v tom zmysle, aby pri štátnej podpore prednosť mali uhorskí podujímatelia.

Franc Kossuth, minister obchodu vyslovil sa proti návrhu *Csitáryho*.

Mikuláš Zboray, vyslanec kresťanskej ľudovej strany žiadal, aby v tom odseku zákonnej predlohy doslovne určené bolo, aby podniky štátnu podporu požívajúce pod prísnym dozorstvom obchodnej vlády stály v tom ohľade či v dielni celkom hotový tovar dorábajú a či len čiastky jednotlivých článkov; taktiež či robotu dávajú výlučne našším robotníkom, či nedržia úradníkov a

správčov dielne z cudzozemska pochádzajúcich, konečne či obchodné knihy vedú v reči krajinskej.

Franc Kossuth, minister obchodu schvaľoval vo všetkom náhľady *Mikuláša Zborayho*, vyslovil sa však, že o tom až vtedy môže byť reč, keď priemysel náš bude utvorený a ustálený.

Štefan Tálos, vyslanec kresťanskej ľudovej strany navrhuje zmenu pojednávaneho odseku v tom zmysle, aby ku stavaniu takých fabrík, čo majú požívať podporu štátu, celý materiál stavby a zariadenia nakoľko je ku dostaniu v krajine, zadovážený bol v Uhorsku, od ktorého ani minister nikoho oslobodiť nemôže. Ďalej navrhoval zmenu odseku rečník v tom zmysle, aby štátna podpora dávala sa len takým podnikom, ktoré vystavené majú byť len asi na 10 kilometrov od krajinskej hranice. Návrh svoj rečník vysvetlil príkladom zo života vzatým.

Franc Kossuth, minister obchodu schvaľoval návrh rečníka kresťanskej ľudovej strany, vyslovil sa však proti nemu.

Alexander Simonyi-Semadam, vyslanec kresťanskej ľudovej strany z právneho stanoviska vyslovil sa o predlohe, v súvislosti s týmto predložil snemu záležitosť stavania železnice zágonskej v Sedmohradsku kroz jednu firmu, ktorá k tomu dovolenia nemá, firma táto menuje sa Groedel a traja majitelia jej pod Fejérvárym vyznačení boli barónstvom. Záležitosť túto predniesol rečník k dokázaniu toho, ak veľmi zneužívajú mnohokrát cudzie podniky štátne podpory.

Pokračovanie pojednávania predlohy vývinu priemyslu odložené bolo na stredové zasadnutie, pretože v utorok pre pohrab arcikniežaťa Ottu zasadnutie nebolo vydržované.

7. novembra.

Predseda Julius Justh zahájil zasadnutie o 10. hodine, po odbavení formalít ohlásil sa k slovu

Franc Török, vyslanec sedmohradský a v súvislosti odhalenia, ktoré v predošlom zasadnutí predložil snemu vyslanec kresťanskej ľudovej strany *Alexander Simonyi-Semadam*, priznal sa, že ho *Karol Herzberg*, člen firmy *Greodelovej* podplatil 6000 korunami, ktoré on prijal, lež odovzdal na stoličnom dome. Proti podplatiťovi pokračuje trestný súd.

Pri pokračovaní pojednávania zákonnej predlohy o vývine priemyslu rečnil minister pravosúdia *Gejza Polónyi*, vyslancovia: *Anton Eber*, *Viktor Isekutz*, *Ludvík Olay* a iní, na čo minister obchodu *Franc Kossuth* vysvetlil svoje náhľady, i s tým zakončilo sa zasadnutie a nasledovali interpellácie.

Karol Hencz, vyslanec kresťanskej ľudovej strany, zadal interpelláciu v záležitosti nedávneho štrajku zamestnancov elektrických pouličných železníc.

Interpellant spomenul tie veľké nešťastia, aké sa v hlavnom meste na elektrických železničiach každodenne stávajú. Tohoto príčinou sú správy elektrických podnikov. Vysvetlil vyslanec kresťanskej ľudovej strany príčiny a celý beh predošlého štrajku. Udal dopodrobna

krivdy elektrických zamestnancov a odporúčal záležitosť jejich do pozornosti vlády. Interpellácia vydaná bola ministerstvu vnútra a obchodu.

8. novembra.

Zo stránky vlády prítomní boli v zasadnutí tohoto dňa dr. Alexander Wekerle, Franc Kossuth, Gejza Josipovich.

Predseda Julius Justh o 10. h. zahájil zasadnutie. Po uhodnovernení zápisnice a predsedníckych správ ohlásil sa k slovu

Franc Pildner, vyslanec zo Sedmohradska a v súvislosti s odhalením, ktoré predniesol na sneme vyslanec kresťanskej ľudovej strany Alexander Simonyi-Semadam o firme Groedlovej, vyznal, že v záležitosti odpredaju hôr sedem rychtárov sasských prišiel k nemu Groedel a ponúkal mu 10.000 korún. Franc Pildner sa osvedčil, že ponúknutých mu 10.000 korún neprijal a podplatil sa nedal.

Pojednával sa potom 12. odsek predlohy o vývine priemyslu. Ku tomuto odseku rečnil

Franc Csizmazia, vyslanec kresťanskej ľud. strany a vyzdvihol, že týmto odsekom poskytujú sa veľké výhody zo stránky štátu, poskavíť alebo zväčšiť majúcim sa podnikom, predostrel preto osobitný návrh a prosil o jeho prijatie.

Franc Kossuth, minister obchodu prijal návrh vyslanca kresťanskej ľudovej strany.

Ku odseku 13. pozdvihol sa ku slovu

Karol Wildfeuer, vyslanec kresťanskej ľud. strany a žiadal premenu tohoto odseku v tom zmysle, aby keď štát priemyslu podporu poskytuje, priemyselníkom vsuktu aj pomôženo bolo. Cieľom zmenenia tohoto odseku podal osobitný návrh.

Franc Kossuth, minister obchodu prijal aj tento návrh.

Ostatné odseky odbavily sa v krátkosti a s tým sa zakončilo čiastočné pojednávanie predlohy a snem prijal zákonnú predlohu o vývine priemyslu.

Prišla na to ku pojednávaniu zákonná predloha o sluhodnej plavbe.

Ondrej Gál, referent vysvetlil predlohu.

Richard Zanella, vyslanec rečnil ako prvý o predlohe. Po čom predseda po ustálení budúceho denného poriadku zatvoril zasadnutie.

Krajinskí vyslancovia kresťanskej ľudovej strany.

Ladislav Mednyánszky.

Trenčianska stolica patrila vždy medzi tie stolice, v ktorých liberáli cítili sa po všetky časy ako doma. Istejšieho hniezda snád v celej krajine nemali, ako im bolo Trenčiansko. V stolici bol pánom neobmedzenej právomocnosti hlavný župan. Čo tento rozkázal, to museli vyplniť slúžnovci a notári, či to bolo proti zákonom alebo nie. V jednom ohľade mali Trenčania väčšie právo

ako iní občania celej krajiny: nemuseli myslieť. Hlavný župan myslel miesto celého obyvateľstva stolice a čo si on myslel, toho sa muselo obyvateľstvo prísne držať. Nebolo teda väčšieho pána na svete, ako bol hlavný župan trenčiansky. Za otrokov považoval si ľud a tento chudobný a zaostalý ľud musel sa mu ozaj ako otrok klaňať. Aj sa mu klaňal ako Čiňania Mandarinovi so troma perami. Kto však založil toto výhodné postavenie a toto neobmedzené panstvo trenčianskeho fõispána? Židovstvo. V stolici trenčianskej majetky malého zemanstva a panstvá veľkej šľachty následkom šafárenia liberálov prešli všetko do židovských rúk. V čarokrásnom Považí v zemanských kúriach, v kaštieloch a zámkoch poprednej, veľkej šľachty Uhorska uhniedzili sa židáci a mohutné i prastaré hory, siahajúce až po sliezsku a moravskú hranicu, vyrúbalo do pňa židovstvo. Čím viac sa však toto zmáhalo, tým viacej chudobnelo obyvateľstvo kresťanské. Chudobný človek je hotová opica, rád je, keď má chleba, z neodvislého zmýšľania, z politizovania neztuční. Preto bolo ľahko pána hrať fõispánom v Trenčianskej, ale len kým neprišla kresťanská ľudová strana.

Kresťanská ľudová strana ako po iných krajoch vlasti, začala ľud aj v Trenčianskej prebúdzaf. Ľud za svätú vieru svoju oduševnený, nasledoval túto stranu politickú. Medzi tým aj zo strany zemanstva našli sa mužovia, ktorým sa zhnusilo šafárenie liberálov a v rade týchto stál aj Ladislav Mednyánszky, ablegát volebného okresu illavského.

Ladislav Mednyánszky narodil sa v obci Medne v stolici trenčianskej dňa 6. októbra roku 1872. Stredné školy odbavil na hlavnom gymnáziume piaristov v Trenčine. Právo študoval na universite budapešťianskej. Po odbavení vojanskej povinnosti vstúpil v Trenčine do stoličnej služby a ako slúžny a hlavný slúžny blahosne účinkoval v okrese trenčianskom a púchovskom. Sta muž čistého charakteru nemohol sa už ďalej dívať na gazdovstvo liberálov a zaďakoval za úrad. Pri všeobecných voľbách r. 1906. okres illavský si ho jednohlasne vyvolil za ablegáta s programom kresťanskej ľudovej strany. — Daj mu Boh milosti, aby dobrý ľud tohoto okresu, ktorý našiel v Ladislavovi Mednyánszkom opravdového priateľa chudoby, mnohé roky na sneme zastával. A voličia illavského volebného okresu s tým len sebe dobre urobia keď si ho i na budúce za ablegáta vyvolia.

Ladislav Mednyánszky, narodil sa 6. októbra 1872., ablegát vol. okresu Illava, stol. Trenčien.

Ján Molnár.

V každom čase, čo katolícka cirkev vystavená je prenasledovaniu, prozretelnosť Božská poskytuje jej horlivých obrancov. Známo je, že cirkev katolícka v Uhorsku ešte pred zavedením cirkevno-politických zákonov veľmi mnoho musela trpieť zo strany liberálov a spojených s nimi nevercov každého druhu. Každý nepredpojatý človek musí však uznať, že počas týchto nápadov z radov katolíckeho duchovenstva za práva cirkve nikto tak zmužile nebojoval, ako Ján Molnár.

Ján Molnár narodil sa v Tátche v stolici ostrihomskej dňa 5. mája roku 1850. Stredné školy a bohoslovie odbavil v Ostrihome, dňa 21. septembra r. 1872. vysvätený bol za kňaza, po čom hneď ako kaplán svoje blahonosné účinkovanie v Ostrihome započal. Ostrihomčania boli s príkladným a horlivým účinkovaním mladého kňaza veľmi spokojní a pri najbližšom upráznení fary dňa 21. júla roku 1880. vyvolili si ho za farára. Avšak nie dlho účinkoval tu Ján Molnár, bo s počiatkom roku 1881. uprázdnila sa obtížna fara v Komárne a mestský patronát už dňa 25. januára tohože roku vyvolil si ho za farára. Jeho veličenstvo kráľ dňa 3. mája r. 1883. povýšil ho na hodnosť opáta a preblahej pamäti pápež Lev XIII. r. 1894 vymenoval ho za pápežského praeláta. Konečne jeho veličenstvom kráľom r. 1903. vymenovaný bol za kanonika ostrihomského.

Ján Molnár,
narodil sa 5. mája 1850., ablegát vol.
okresu Eszterháza, stol. Sopron.

Csáky k poniženiu katolíkov a zvlášte duchovenstva vydal zvestné nariadenie o «odkrstení». Nespravodlivé a bezbožné nariadenie toto nemalo odhodlanejšieho protivníka ako mu bol Ján Molnár. Neustával on v boji proti tomuto nariadeniu a donášal hrozné hmotné obete za obranu cirkevných zásad a práv. Keď však liberáli poslednú ranu chceli zadať kat. cirkvi a chystali sa zaviesť zákaznosné zákony cirkevno-politické Ján Molnár v spojení s poprednými katol. mužmi vlasti vydržoval ľudové shromaždenia kat. a konečne ku obrane práv cirkve a záujmov náboženských katol. ľudu založená bola ľudová strana, ktorú po dnešný deň neunavene riadi a spravuje.

Krajinským vyslancom je Ján Molnár od r. 1896. pozdvihuje hlas svoj v parlamente pri každej vážnej otázke. Z príležitosti nezákonného rozpustenia snemu dňa. 20. februára r. 1906. v bazilike sv. Štefana v hlavnom meste držal sv. omšu a povedal dôraznú modlitbu za slobodu vlasti, za obranu katolíckej cirkve a za blaho i požehnanie pospolitého ľudu.

Béla Rakovszky.

Voličia okresu žabokreckého pod vedením veľaslužbeného duchovenstva svojho sú v presvedčení svojom nezklatní a horliví ľudáci. Dokazujú to aj tým, že si za vyslancov krajinských volia vždy vítečníkov kresťanskej ľudovej strany.

Medzi vítečníkov týchto patrí so všetkým právom i najnovší vyslanec krajinský žabokreckého okresu Béla Rakovszky. Narodil sa v Prešporke, kde na hlavnom gymnáziume odbavil štúdiá stredných škôl. Vstúpil na to do orientálskej akadémie vo Viedni, kde sa pripravoval ku diplomacii. Po odbavených štúdiách poslaný bol ku diplomatickej správe rakúsko-uhorských záležitostí do Egyptu. V tom čase začalo Nemecko kolonie zakladať vo východnej Afrike a Béla Rakovszky nachodil sa práve v Zanzibare. Medzi Nemeckom a Sultanom zanzibarským vypukol spor. Knieža Bismark sa dozvedel, že Béla Rakovszky veľký vplyv má na Sultána zanzibarského i požiadal Kálnokyho, ministra to rakúsko-uhorských záležitostí zahraničných, žeby dovolil, aby služby mladistvého Rakovszkyho ku vyrovnaniu vypuklého sporu upotrebiť mohol. Kálnoky to dovolil a Béla Rakovszky skutočne vplyvom svojim k tomu naklonil Sultána zanzibarského, že s Nemeckom uzavrel pokoj a smluvu tohoto diplomatického aktu zostavil sám Rakovszky. Nemecko z povďačnosti mladého diplomatu chcelo prevziať do nemeckej služby diplomatickej, Rakovszky to však odoprel. Z Egyptu preložený bol Béla Rakovszky do Teheranu, hlavného to mesta perskej ríše, ku rakúsko-uhorskému vyslanstvu. Po dlhšom a pre rakúsko-uhorských poddaných veľmi úspešnom účinkovaní na žiadosť ministra zahraničných záležitostí Kálnokyho, pridelený bol ku ministerstvu spoločných záležitostí peňažných do oddielu pre Bosniu. Pozdejšie vyslaný bol zase do Azie ku študovaniu otázky dochovávania koní. Slúžil na to pri veľvyslanectve v Carihrade a Belgrade, v Kaire a v Buenos-Ayres. Z naloženia vlády cestoval okolo celého sveta a pri tejto príležitosti sriadil diplomatický a konzulárny

Béla Rakovszky,
narodil sa roku 1860., ablegát vol.
okresu Zsámbokrét, stol. Nyitra.

sbor v Južnej a Strednej Amerike. O tomto účinkovaní jeho veľmi pochvalne zmienili sa patričné kruhy úradné tak na sneme, ako aj v delegáciach. Konečne účinkoval pri rnkúsko uhorskom veľvyslancetve ako vyslanecký radca druhej a pozdejšie prvej triedy v Paríži. Hovorí reči: maďarskú, nemeckú, francúzsku, taliansku, anglickú, španielsku, perskú, arabskú a turecko-tatársku. Je dôstojným francúzskeho rádu «poctivosti», rytierom rádu Leopolda s krížom a majiteľom pruského Červeného Orla. Roku 1906. vyvolil si ho žabokrecký okres za ablegáta jednohlasne s programom kresťanskej ľudovej strany.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

(Dokončenie.)

Maria našla svoju sestru a tak splnilo sa jej tuženie. Nuž ale, kto vyhral s odhalením tajomstva? Snáď Maria, že zostala sestrou Klaudie a že od veľľku kúpať sa bude v sláve a v dobrobite? Nie! Klaudia vyhrala, lebo od veľľku s Mariou bude stále obcováť a privlastní si jej slachetné city, zmýšľanie a vieru Ježiša Krista. Tak sa aj stalo. Maria neprestajne vyučovala Klaudiu a táto milujúc sestru svoju, s radosťou prijala učenie, tak že ju o krátky čas vidíme na schôdkach kresťanov. Vypátrala svojich krstných rodičov, svedkov to jej krstu a tak obnoviac apoštolské vyznanie pred rímskym biskupom, prijatá bola do cirkve. To bol najblaženejší deň Marie, keď po skrúšenej spovedi prijaja k sebe i so sestrou najsvätejšie telo Ježiša Krista. Hrdinská láska oddržala odmenu, ale za dočasný trest ľhanie ukrutné následky trpeť musela Maria cez celý jej život. Večítá temnota bola len čiastka tráponia.

Rozhliadnime sa v katakombách.

Počas ukrutného prenasledovania kresťanov veriaci vykopali za Rímom veľké podzemné pivnice z čiastky preto, aby sem pochovali svojich mrtvých, po druhé ale aj preto, aby tu tajné bohoslužby vydržovali a v páde nebezpečenstva tu sa ukryli. Tieto podzemné miestnosti volajú sa katakomby. Pomysleť si môžeme, že za tristo rokov, čo prenasledovali pohania kresťanov, pre milióny mučedníkov, kolké katakomby byly potrebné! Tieto obyčajne tak stavali, že keď utíchlo na čas prenasledovanie, veriaci za mestom vybudovali jednu kaplnku a pod ňou vykopali hlbokú a veľkú kryptu, ktorá potom ďaleko pod zemou sa ľahala. Tieto krypty byly úzke a veľmi dlhé chodby, do ich bokov vykopali potom peci podobné diery a do tých pochovávali svojich mrtvých.

Keď oba boky takejto chodby preplnily hroby, tak kopali nové chodby v pravo a v ľavo, z týchto potom zase nové, takže nesmierny počet chodieb zaulal veličzné miesto. Medzi chodbami kde-tu vykopali veľké izby, ba aj kostoly. Počas prenasledovania tu sa schádzali v noci kresťania k službám Božím a k vyučovaniam a aby ich nepriateľ neprekvapil, postavili stráž k vrehnému prístupu. Strážnik potom veľmi umne dozvedel sa, či je kresťan, čo do chodby vstupuje, spolahlivý, alebo nie, to jest oslovil ho modlitbou alebo veršom sv. Písma, ktoré len kresťania poznali, v čom potom ten, čo dnu vstúpil chcel, pokračoval. Keď nevedel, známe bolo, že nie je kresťan a strážnik zaraz dal znak prítomným, aby pozorovali. Jak ale vedel pokračovať v započatej modlitbe alebo vo verši, strážnik pustil ho a jestli nemal sviecu, podal mu kahanec na tmavú cestu.

Najčastejšie Maria bola na stráži už aj preto, lebo slepí mávajú vyvinutý sluch, takže známych aj po kroku poznajú.

Vidme teda Mariu v službe. Veriaci jedon po druhom prichodia.

— Verím Boha Otca, — vraví k blížiacemu sa.

— Stvoriteľa neba i zeme, — znie odpoveď.

Maria podá mu svetielko.

Príde druhý. Maria pýta sa:

— Buď vôľa tvoja svätá.

— Jako v nebi tak i na zemi, — pokračuje ten a dostane kahanec.

Takto víta každého jedného. Medzi tým pustí sa do plaču.

— Všetci, všetci idú na svätú omšu, — hovorí sama pre seba, — len ja nemôžem ísť. Ja nešťastlivá tu sedím. Slepá podáva svetlo vidiacim. Ja som jediná, ktorá nevidím Spasiteľa môjho v podobe chleba.

Zase prichodí volakto.

— A odpusť nám naše viny, — víta ho Maria.

— Ako i my odpúšťame našim vinnikom — odpovedá ten.

— Vstúpil do pekla.

— Tretí deň vstal z mrtvých.

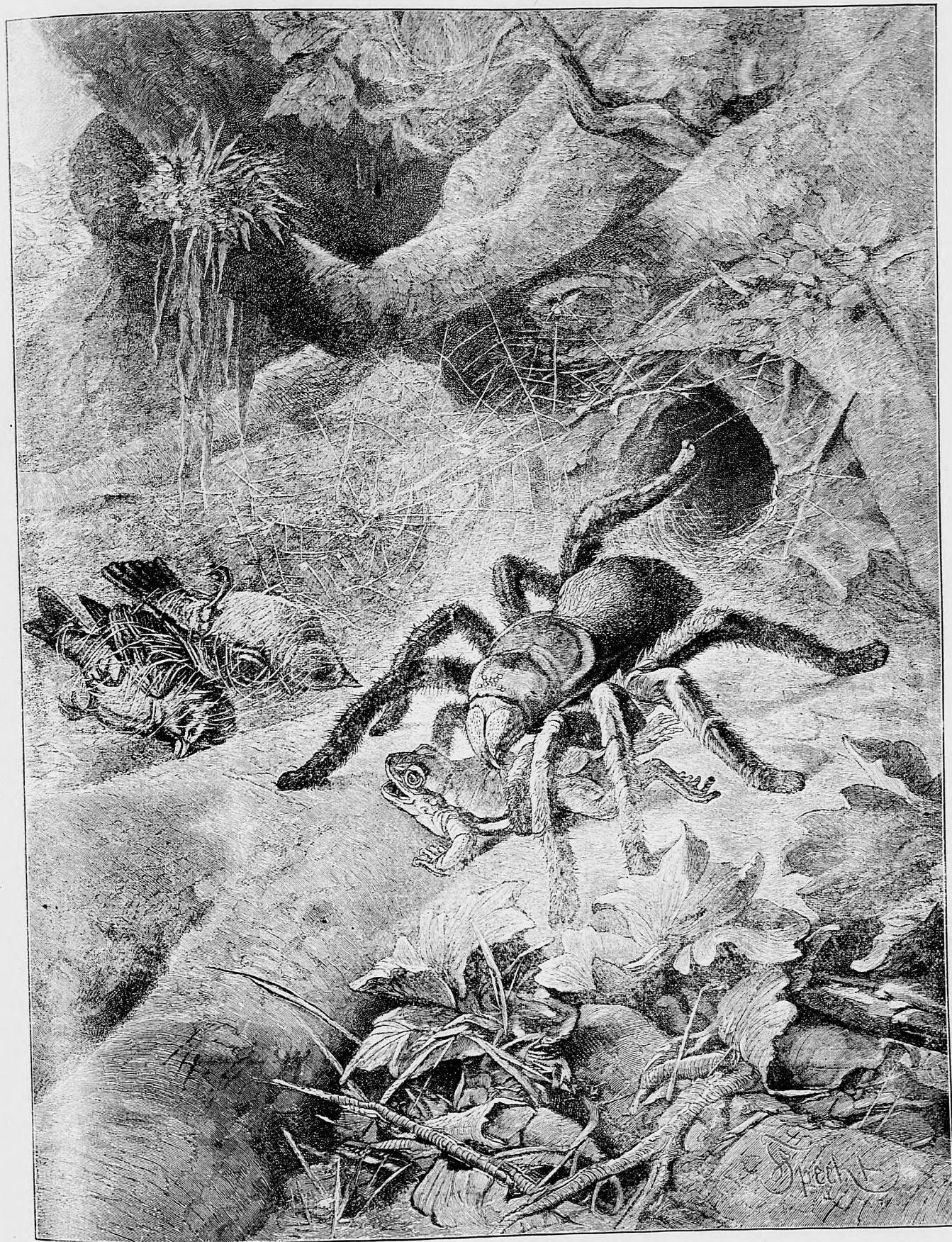
Nastane ticho, Maria ďalej rozjíma:

— Nekonečný je hriech môj, ako more a obrazila som s ním Boha nekonečnej dobroty. Ako budem stáť jednú pred ním, pred týmto sudcom spravедlivým, pred ktorým aj dobrí sa trasú? Trestaj, oh trestaj ma Bože tu na zemi, lebo veľký je hriech môj, len udel mi jednú večnosti.

Teraz zo spodku slyšat kroky. Skončila sa po-božnosť, veriaci idu domov. Pokladú pred Mariu kahanec. Táto začuje plač. Keď ju Klaudia chytila za ruku, aby ju domov zaviedla, pýtala sa jej, prečo dnes kresťania tak mnoho plačú? Klaudia odpovedala jej, že pápež po svätej omši vyhlásil smutné zprávy o prenasledovaní okolitých kresťanov.

Maria div nezamdlela od boľasti, veď pre ňu sa to stalo.

V Ríme utíšili ľud, lebo úradne vyhlásili, že sochu

Vtáky chytající pavúk.

cisárovu nie kresťan porúchal, ale žena pohanská. Vedeli o tom úradníci aj na okolí, lež zamlčali to, len aby dali slobodný tok prenasledovaniu kresťanov. A tak boľasti Marie zo dňa na deň sa obnovovali a rany jej srdca nikdy sa nezahojily. Dožila sa aj radosti, to ale bola najväčšia, keď ju Boh k sebe povolal. Prežitie trpkosti boli pokánim za spáchaný hriech.

Smutná táto udalosť napomína nás, aby sme nikdy nelhali.

Fatranský.

CHÝRNÍK.

Kráľ v Budapešti. Z Viedne oznamujú, že v dvorných kruhoch koluje chýr, že pri dvore robia prípravu, aby kráľ najbližšie odcestoval do Budapešti. Jeho veličenstvo dňa 2. novembra prijal na výsluchu ministra okolo osobnosti kráľa grófa Aladára Zichyho a tento výsluch súvisí s cestou kráľa do Budapešti.

Pohrab arcikniežaťa Ottu. V minulý utorok dňa 6. novembra pochovali vo Viedni o 4. hodine popoludní s veľkou pompou zomrelé arciknieža Otto. Pred štvrtou hodinou jeho veličenstvo kráľ so saským kráľom Fridrichom Augustom vkročil do chrámu kapucínov obťahnutého čiernou draperiou, kde sa už dvor síšiel. Keď sa smútočný pochod približoval, členovia panovníckej rodiny vkročili do chrámu. Na pohrabe zastúpené boli všetky panovnícke dvory v Európe, taktiež aj rakúska a uhorská vláda. Zpomedi členov uhorskej vlády prítomní boli na pohrabe: ministerský predseda Wekerle a ministri Andrassy, Apponyi, Jekelfalussy, Zichy a Josipovich. Na pohrabe prítomná bola aj deputácia uhorského honvédstva, pozostávajúca z piatich generálov, troch štábných a troch hlavných dôstojníkov. ďalej predsedovia rakúskeho a uhorského parlamentu. Predseda snemovne vyslancov Julius Justh, tiež bol na pohrabe. Keď si smútiaci posedali na svoje miesta, poddôstojníci baršúnovou plachtou purpurovej farvy obťahnutú rakev doniesli do kostola a uložili ju na katafalk, stojaci v prostredí chrámu. Rakúski a uhorskí gardisti s vytasenou šablou stáli pred rakovou. Mrtvého potom znovu posvätili. Po odspievaní «Liberate me Domine» poddôstojníci zdvihli rakev a zanesli ju do krypty. Na to kráľ a smútiaci opustili kostol. Len najbližší pokrevní šli za rakovou do krypty, v ktorej predsieni rakev uložili dočasne na katafalk.

Dobročinnosť kráľa. Jeho veličenstvo daroval 1000 korún pre učiteľský sirotár, ktorý sa utvára v Ostrihome a pre ústav hluchonemých v Ungváre na päť rokov po 200 korún.

Chýry zo Spiša. V obci Dolyán dňa 2. novembra zomrel po dlhom trápení tamojší gruntný pán Viktor Teóke, v ňomž oplakáva kézmarský kráľovský notár dr. Béla Teóke svojho otca. — Starolubovenský podnotár Zoltán Szentmihályi pár sto korún úradných peňazí zhabal a bez stopy zmiznul. — V obci Repiszko dva domy s bočnými staviskami zhorely. — V obci Ragyóc vyvolili dňa 3. novembra za notára Jána Kapraltsik. — V Menharde dňa 4. novembra 7 domov s bočnými staviskami zhorelo; aj viac ošipaných zahynulo v ohni. Oheň zapríčinili deti, ktoré, kým samé boli doma, na hnojisku oheň kládly. — V Littmanove mlátiaca ruková mašina dňa 30. októbra odtrhla ruku Matejovi Živčák, ktorý v opilom stave robil pri nej. Doktorskej pomoci nebolo a tak následkom vykrvácania hneď zomrel. Ó, koľko nešťastia sa už stalo pre nešťastnú pálenku! — Ludvik Sax, farár v Hobgarte prejde do Hrabušíc za farára. Do Hobgartu je za dočasného administrátora poslaný Vendelín Huszka, terajší dočasný administrátor hrabušický. — V Letanovciach dňa 30. okt. 6 domov s bočnými staviskami zhorelo.

Pozvanie. *Slovenský Spolok v Budapešti* usporiada v nedeľu, dňa 18. novembra v miestnostach «Starej Strelnice» (Régi Lövölde, VII., Rottenbiller-u. 37/b.) divadelné predstavenie. Predstaví sa «Drotár» veselohra v troch dejstrách od J. Palárika. Po predstavení tanečná zábava. Vstupné za osobu: I. miesto 2 koruny, II. miesto 1 korunu, miesto na státie 60 halierov. Začiatok večer o pol 8. hod. Hudba cigánskej dvornej kapely Imra Radicsa. Vstupenky dostať: V spolkovkej miestnosti u pána hostinského Fridricha Doffinga (Dohány-u. 90., na rohu Szövetség-u.), u členov výboru a v deň zábavy večer pri pokladnici.

Požehnaj Pán Boh statočný priemysel. *Pozvanie.* «Bánovský Kat. Tov. Spolok» dňa 18. nov. roku 1906. v miestnostach u «Zlatej Koruny» riadi tanočnú zábavu, ku ktorej et. pánov aj s rodinou úctive povoláva riaditeľstvo. Vstupné: za osobu 1 koruna, za rodinu 2 koruny. Začiatok o 7. hodine večer. Počas tanečných prestávok spolkový spevokol účinkuje. Nadplatky sa s požadovaním prijímajú a v časopisoch uverejňujú. Čistý výnos v prospech spolkovkej kassy sa venuje.

V Amerike na smrť odsúdený krajan. Pred mešiacmi winnipejsky súd (v Kanade v Amerike) na smrť odsúdil z Uhorska pochodiaceho robotníka Vinca Magyar, lebo zabil svojho gazdu. Obranu jeho, že on nechcel svojho gazdu zabiť, ale že sa len bránil, súd neprijal a preto jeho krajan teraz zaviedli sbierku na obnovenie pravoty, ak tamojší minister pravosúdia dá privolenie k obnoveniu pravoty.

Zlodej v zemplínskej stolici. Žandári v zemplínskej stolici od niekoľko dní vyhľadávajú istého Michala Szarvas-Pestika, ktorý sa len pred rokom dostal z Illavy z 10-ročného žaláru na slobodu. V Bodrog-Keresztúre do väzenia odvedli Štefana Kováča s manželkou a v Nagytorne Jána Hovanec s manželkou, u ktorých sa našlo veľa pokradnutých vecí.

Trenčania u ministra obchodu. V snemovni vyslancov vyhladala ministra obchodu Franca Kossutha minulý týždeň dvanásťčlenová deputácia mesta Trenčína. Deputáciu viedol nadžupan stolice trenčianskej dr. Valér Smialovszky. Rečník deputácie mešťanosta Ernest Ucsnay prosil ministra obchodu, aby ku trenčianskemu železničnému nádražiu pristavené bolo nákladné nádražie, lebo novovystavená Tibergrenova textilná fabrika zabezpečuje veľkú premávku. Minister Kossuth vyslovil sa, že žiadosť považuje za oprávnenú a že záležitosť čoskoro dá pojednávať odborníkom. Deputácia potom bola u sekretára Jozefa Szterényiho.

Štubnianska deputácia v hlavnom meste chodila tieto dni u ministra pravosúdia Gejzu Polónyiho a u štátneho sekretára v ministerstve výučby Jána Tótha s tou prosbou, aby okresný súd a učiteľská pripravovňa zo Zniova pod Kláštorom preložená bola do Štubňanských Teplíc. Členovia deputácie boli: notár Štefan Galanda, árendátor kúpeľov Hermann Braun a rychtár Jakub Sztránszky. Deputáciu viedol krajinský vyslanec štubnianskeho okresu barón Šimon Révai. Deputácii prisľúbili, že prosba Štubňanských Teplíc bude splnená.

Štrajk šustrov. Hlavnomestskí šusterskí robotníci dňa 8. novembra vypovedali štrajk. Práve v najväčších dielnach na obuv vo IV. okrese sa nachodiacich, prestali robotníci pracovať a predstúpili s takými požiadavkami, ktoré keď zamestnávateľia splnia, cena obuve poskočí o 20 percentov. Aj v ostatných okresoch chystajú sa šusterskí pomocníci štrajkovať. Štrajkujúci majstrom predostreli memorandum, v ktorom odvolávajú sa na všeobecnú drahotu, žiadajú povýšenie mzdy.

Obefou biedy. V hlavnom meste obyvateľom domu č. 3. v Angyal-ulici dňa 6. novembra napadlo, že v jednom pivničnom byte bydliača 25-ročná nádennička, vdova po Štefanovi Keresztesovi sa neukazuje. Otvorili dvere na jej byte a ženskú našli v bezpovedomom stave. Hneď privolali dobrovoľných ochrancov, ktorí ustálili, že nešťastná ženská následkom hladu upadla do mdloby. Nešťastnica už viac dní nejedla. Zaviezli ju do Rochusovej nemocnice.

Naukobeň pre učiteľov tancu. Minister vnútra vydal nariadenie, dľa ktorého len tí môžu zariadiť naukobeň pre tanec, ktorí majú diplom na vyučovanie tancu. Aby si teda tí, ktorí sú ináč schopní k vyučovaniu, mohli zaopatriť diplom, preto Spolok Učiteľov tancu v Budapešti zariadi učiteľský naukobeň pre tých, ktorí sa chcú stať učiteľmi tancu.

Oheň. Hrozný požiar znivočil obec Benyusháza v stolici liptovskej na Dušičky dňa 2. novembra. Pre veľký víchor nebolo možno ničoho oratovať. Požiaru padla v obeť aj jedna žena menom Eva Jónás. Nešťastné obyvateľstvo najväčšej biede ide v ústrety v blížiacej sa zime. V záujme veľmi chudobného, lež za vieru katolícku horliaceho ľudu tohoto náležite prosíme veľkodušných dobrodincov, aby ťažko navštíveným dľa svojho spôsobu a možnosti nejakým dárkom ku pomoci prispeli. Milodary prosíme zasielať na adresu: *Ludvik Illesko, správca fary, Liptó-Turnócz.*

Dobrá rada stojí groš. Budapeštiansky občan Karol Rottenstein rád by vypomôcť hlavné mesto z jeho finančných nesnáz. Preto podal hlavnomestskej rade vypracovaný plán, dľa ktorého tí, čo z hlavného mesta odcestujú, platíť by mali daň, a síce cestovatelia I. triedy platili by 30, II. triedy 20. a III. triedy 10 halierov. Hlavné mesto z tejto dane malo by dľa výkazu Rottensteina vyše 490.000 korún dôchodku. Za túto «dobru» radu Rottenstein žiada od hlavného mesta 25 percentov z príjmu. — A iných 25 by nezaslúžil?

HOSPODÁRSTVO.

Pár slov o sedliackych majetkoch.

(Dokončenie.)

Vo Francúzsku nie zákon narádza, aby majetok v jednej ruke zostal, lež jedine prastoročná obyčaj, kdežto v Nemeckej vo viac državách a kniežatstvách práva určily obranu sedliackych pozemkov. Vo Francúzsku vzdor zákonov doby Napoleona takrečeno z protivenstva držia sedliaci svoje pozemky. Zákon tamojší totižto to hovorí, čo je v pozostalosti, to jest celé dedičstvo treba medzi nápadnikov podeliť. Vzdor toho, obyčaj grantovného dedenia je tak hlboko zakorenená, že — ako som to už spomenul — nápadníci (teda deti neobého majiteľa) spoločne ushovoria sa, že pozemok v ruke jedneho ponechajú a oni uspokojia sa s peňažnou výplatou. A len takto sú vstave udržať pozemok v celkosti. Kdežto nech by ho podelili, ztratí sa ako kamfor. Aj v Nemeckej (v severných a v stredných krajoch) len

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

»A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete« «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provedzenie parcellovania a ku tomuto cieľu udelovanie požičiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú užerníctvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa práca právnymi, merníckymi a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý po stará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požičku do dvoch tretín ceny pri výhodných podmienkach, o čom vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V., Géza-u. 2.) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody spoluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľia pozbavia sa všetkých starostí parcellovania. 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požičky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky povolajú sa počnúc už od 300 korún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie potrebná, potrebuje sa len lacné uhadnovrenie notárske. Ústev požičku vypovedať nemôže.

táto obyčaj udrzuje tak pevné sedliacke pozemky a zákony len vzor daly tejto peknej obyčaji a ju tiež v tom upevnily.

Z pomedzi novších nemeckých zákonov o gruntovnom dedení spomneme 1874-ročný braunšveigský, tiež 1874-ročný hannoverský a 1898-ročný vestfálský. Najmä tento posledný je zaujímavý, lebo je najmodernejší a vynesený bol po dlhom skúmaní. Dľa tohoto zákona sedliacký pozemok po smrti rodiča najstarší (v niektorých krajoch najmladší) syn prevezme a dájú ho na základe ročitého dôchodku ocenit (šacovať). Z tohoto odrátajú ročité porcie a iné farchy a zostávajúcu summu berúc päťadvadsaťnásobne, určia za hodnotu pozemku. Z tejto hodnoty jednu tretinu napred dostane ten dedič, ktorý prevzal majetok a dve tretiny podelia si ostatní nápadníci. Hlavný dedič však nenie povinný tie dve tretiny v peniazoch vyplatit bratom a sestram, ale len 4 percenty interessu od kapitálu polročne.

Takýmto spôsobom potom možno zachrániť a udržať pozemok. Toto by sa zišlo aj na našich biednych Horniakoch, kde toľko hien vyvaluje oči na majetky chudobných kresťanov.

Je aj iný spôsob udržania majetku, t. j. testament rodiča. Rodič má právo (v Nemecku a nie u nás), že celý majetok jednému dieťaťu zanechá v testamente a ostatným len povinnú čiastku uridi. V tomto páde títo len polovicu dostanú im patriacej čiastky, aj to nie v zemi, lež v hotových peniazoch. A tak potom ten nápadník, ktorý majetok na základe testamentu obdržal, nenie povinný zem podelit na parcely, ba aj z hodnoty len polovicu jednej a jednej čiastky vyplatí svojim bratom a sestram. Nemecký zákon teda aj tu bol po ruke hlavnému nápadníkovi, keď vypovedal, že keď rodič majetok svoj v testamente jednému synovi poručí, vtedy dedičnú čiastku ostatných nápadníkov na základe dôchodku a nie dľa obchodnej hodnoty tohože pozemku treba vyrátať. A toto nariadenie zákona veľmi dopomôže k zachráneniu a udržaniu sedliackych pozemkov, lebo obchodná hodnota, to jest tá, za ktorú pozemok kúpi a predajú, obyčajne o veľa je väčšia, ako tá hodnota pozemku, ktorú dľa ročitej úrody (dôchodku) určíme. Aj v Nemeckej na tomto základe musia gruntovní nápadníci pozemkov vyplatit ostatných dedičov. Tak to rozkazuje zákon. A nemá to žiadne škodlivé následky. Po viacročnej zkušnosti dosvedčené je, že neprekazí to množenie sa obyvateľov a nenie príčinou vystahovania sa do Amriky. Ba naopak, v tých okoliach Francúzska a Nemecka, kde sedliacke pozemky takýmto spôsobom udržujú v jednej ruke, lepšie sa množí a zmáha obyvateľstvo ako tam, kde nápadníci delia sa s pozemkami, taktiež odtiaľto viac ľudu vyvandroje, ako odtiaľ, kde je v obyčaji gruntovné nápadníctvo. Na prvý pohľad zdá sa to byť čudným, kdežto rozlúštenie toho je veľmi jednoduché. Hlavný nápadník, ktorý vie, že za udržanie otcovského majetku pracuje, má istú budúcnosť. Svoje deti drží za požehnanie, veď každé dieťa, pokým vyrastie, s ním pracuje a jemu pomáha pri poľ-

nej robote. Ba nenafaká sa, keď ho Boh s viacerými deťmi obdarí, lebo vie, že majetok jeho nepotrhá sa na toľko kúskov, koľko detí zanechá. Takýto samostatný, povedzme zdravý, sedliacký pozemok mnoho ľudí viaže k sebe, dáva im stále zamestnanie a zdrží ľudí od vyvandrovania, kdežto delba prinúti k tomu nápadníkov. Lebo ten, samo v sebe pekný sedliacký majetok, ktorý poistí jednej rodine poriadnu živnosť, keď sa — poviem na päťero — podelí, už nedá viac z týchto piatich rodín ani jednej istú výživu. teda musia sa oni prv-neskôr na päťero rozísť, daktorí zostanú hoferi, alebo iní robotníci, najčastejšie ale vyvandrojú. Ak by daktorý z nich za požičané peniaze bol prikúpil dáku škvarku, onedlho tiež pôjde za nimi, lebo dlžoba zožere ešte aj jeho zemičku. S dlžobou nenie čo žartovať, tak nech nikto negazduje. Z dlžob sedlače len špárkase a židia bohatnú.

Za sedlicke pozemky u nás najmä kresťanská ľudová strana pozdvihla vážne reči v snemovni. Lenže liberálom marne rečnila o tom, lebo tí nedbali o sedliakov, ba oni ich priviedli ku koncu. U nás sedliacke majetky sú hotovou korisťou, nič ich nebráni a ani majitelia nevedia ich šanovať, lež popúšťajú ich lahostajne do židovských rúk. Nebolo to vždy tak, lebo starodávne zákony (z roku 1836. V. odsek, v Sedmohradskej ale IV. odsek zákona z roku 1847.) bránily kusovanie sedliackych majetkov. Liberálom ale nepáčilo sa toto nariadenie zákona a veru len to by bolo zachránilo našich malých hospodárov. A keď Nemecko, tento v každom ohľade vzdelaný štát, zákonite dovoľuje udržanie sedliackych pozemkov, prečo by to nemohlo byť aj u nás? Mnohé takéto majetky mohli by sa zachrániť, keby zákon dovolil, že hlavný majiteľ pozemku, dľa čistého dôchodku zeme má vyplatit ostatných nápadníkov. Škoda, preškoda, že tá dobrá nemecká a francúzska obyčaj, ktorú sme vyš spomenuli, nenie zakorenená aj u nás. To často sa stane, že rodičia synom dajú prednosť na škodu dievčat, ale že by majetok — keď majú viac synov — jednému testovali, to sa veľmi zriedka stáva a keď aj, po ich smrti fiškáli majú robotu a neraz oni s delia s pozemkom, ktorý bol nebožtík krvopotne nadobudnul.

Jedno predseda dalo by sa aj u nás previesť, to jest zákonite určiť, pokiaľ slobodno sedliacký pozemok zmenšíť a takúto zemičku potom s rozličnými prednosťami (dotyčno porcií, ekzekúcie atď.) poistiť.

Nás veľmi znepokojuje neblahé polozenie malých hospodárov; bolí nás, že ich majetky, na ktorých predkovia tak spokojne žili, rad-radom gazdov menia a čo je najhoršie, že oni prechodia do židovských rúk a tak v jakej miere hynie sedlač, tak zmáhajú sa aj kadejakí dovandrovaní židáci. Pozor krajan! Majte rozum a nepúšťajte z rúk svoj majetoček, škoda za každou hruudou. Márnotratnosť je prehajdákať zem, čo by ona aká bola. Je to na škodu celému kresťanstvu. *Gazda.*

Kresťania, kupujte len u kresťanov!

DOPISY.

Trenčín.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krestane».

Skoro dve desaťročia uplynuli už, čo do Trenčína prozreteľnosťou Božou privedené od sv. Vincenta nazvané milosrdné sestry neunavne pracujú na vzdelaní a nábožensko-mravnom povznesení dievčat mesta nášho a okolia. Avšak v nábožensko-mravnnej výchove ich sverenie na veľkej závade im je, že v ústave nemajú len malú, v úzkeho priestoru izbe umiestnenú kaplnku, do ktorej sa sotva 50 osôb vmestí, kdežto počet všetkých žiačiek je 350.

Na blízku kostola niet; farský kostol je od ústavu ďaleko na jednom strmom vrchu, kde 106 schodov vedie hore. Následkom tohoto nemôžu privykať ústav navštevujúce žiačky k riadnemu navštevovaniu chrámu Božieho. Aby sa tomuto veľkému nedostatku odpomohlo, správa ústavu hodlá pri ústave *vybudovať vičších rozmerov kaplnku*, ktorá by bola vstave prijat všetky chovance nášho ústavu. Avšak v prevedení tohoto, zaiste Bohumilého úmyslu, zehádzajú nám hmotné prostriedky. I v nedostatku svojom nádej našu po Bohu skladáme v milosrdné a obetovavé srdcia.

Okoličnosti tieto dodaly mi smelosti, aby som sa obrátil na ctených čitateľov «Krestana» v mene Pána Ježiša pokorne prosiac, žeby ste nám v tomto Bohu milom úmysle milodarom k pomoci prispieť ráčili.

Odplata za udelený milodar bude vrúcna modlitba tých, o ktorých Spasiteľ sveta povedal: «Takýchto je kráľovstvo nebeské!»

S hlbokou úctou

Ján Krasznýánszky,
duchovný a správca ústavu.

***

Kysucké Nové Mesto.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom «Krestane».

Dňa 4. novembra bež. roku mali sme zriedkavú slávnosť v našom farskom kostole kysuckonovomestskom. Náš starodávny kostol, ktorý dňa 16. augusta r. 1904. zhorel a sa zrútil, je už teraz krásne vystavený. Už len vnútorné zariadenie chýba, ale aj to sa pomali nadobúda. V spomenutý deň veľkomožný a dôstojný p. Alojz Jeszenszky, opát-kanonik nitriansky a náš archidiakon,

posviacal veľký — 15 metrických centov ťažký — zvon, ktorý sa dal zo zachránených pozostatkov bývalých zvonov u Fischera v Trnave zhotoviť. Z tejto príležitosti farníci vo veľkom počte sa shromáždili a brali účasť na peknej slávnosti. Príležitostnú reč držal miestny pán dekan-farár K. Szmida, v ktorej spomenul svoju a farníkov radosť, že z pomoci Božej nielen pred dvoma rokmi celkom spustošené Nové Mesto sa znovu vystavilo, ale aj chrám Boží je už hotový, do ktorého tento novovysvätený zvon bude veriacich zvolávať k službám Božím. Po tejto reči veľkomožný pán archidiakon vyslovil svoju radosť, že tam dokončí svoje účinkovanie, ako archidiakon, kde pred viac rokmi ho započal a to žiada zo srdca shromáždеныm veriacim, aby ich takým požiarom Pán Boh viac nenavštívil. Pán Boh uslyš!

Jeden prítomný.

***

Uj-Antalvölgy.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Krestane».

Že chytám pero do ruky, poskytly mi k tomu príležitosti naše robotnícke pomery, o ktorých aj v snehovni bola reč nedávno. Vítečný rečník kresťanskej ľudovej strany, p. dr. Alexander Giesswein poukázal vo svojej reči na biedu robotníkov, ktorých ohrožujú socialdemokratickí židovskí vodcovia.

Veď keby ste poznali sklenárske robotnícke pomery! My sa musíme 12, ba aj 15 rokov učiť, kým môžeme naše remeslo dokonale prevádzať. A potom čo máme z toho? Nevýslovnú biedu cez celý život. Že pred desať rokmi robotníci pracovali v tehelnách cez 15 hodín? U nás v Gemeri robíme ešte aj dnes v sklenných fabrikách cez 15 hodín a po celých nociach, takže sa človek celkom vysilí a od slabosti omdlieva a neraz aj padá. Najmä v lete pri hroznom ohni ide nám o život. Kým je človek mladý a má silnú národu, tak to kus len ide, lež keď príde do starších rokov, to ozaj nevie kde sa podet od biedy.

Obraciame sa preto s úplnou dôverou ku kresťanskej ľudovej strane a prosíme s hlbokou úctou a náležite o pomoc v našom nesnesiteľnom stave. Radi by sme po 20. alebo 25-ročnej práci nejakú penziu dostať, čo by sme už aj každý mesiac dľa našej zásluhy viac alebo menej platili na to, aby sme si mohli istý kapitál založiť. My sami sa ale tomu nerozumieme a nevieme akou cestou by sa to dalo vykonať. Ani tu nemáme človeka, čo by nám v tom rady dal. Kto nám aspoň radou pomôže, ten vykoná dobrý kresťanský skutok milosrdenstva a Boh mu to zaiste odplatí.

Sklenárski robotníci.

Slovenská ľudová strana nestojí na stanovisku katolíckom, verný katolík nemôže súhlasit s touto stranou!

Spisy redakcii zaslané.

I. Svätý Anton Paduanský, v čiernej plátenej väzbe s červeným rubom. Cena 60 halierov.

II. Breznové Kvetý. Malému Ježiškovi v kytku sviazal P. Štefan Soós, kňaz rádu karmelitského. Cena 60 halierov.

K dostaniu v kláštore Karmelitov, Budapest, VI. okr., Huba-u. 12. Tuže sú k dostaniu: Pátričky sv. Antona po 10 halierov, Agnušky sv. Antona so slovenským nápisom po 8 halierov. Podobne aj pátričky Ježiška po 10 halierov a Agnušky Ježiška po 6 halierov.

Posol Božského Srdca Ježišovho časopis, obrazmi okrášlený k rozmnoženiu úcty božského Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave (prešporská stolica) mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 koruna 60 halierov. Pre Ameriku 3 koruny. Pre Rusko 2 koruny 50 halierov

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt roka	1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ctených predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám výš-označené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen ústav sprostredkujúci požičky? — Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, ale požičky sám prevádzajúci ústav, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet».

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 13. novembra.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov. Pšenica: tisská K 14.25—14.35, peštianska K 13.90—15.00, stolno-belehradská Kor. 13.80—14.75, banátska K 13.85—14.35. — Raž: K 12.30—12.70. — Jačmeň: na krm K 12.50—13.00. — Ovos: prvotriedny 14.10—14.50,

druhotriedny 13.80—14.00. — Kukurica: K 9.20—9.41. Repica: K 30.50—31.50. — Proso: K 11.00—11.40.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	25.40	24.40	23.40	21.90	21.10	19.50	18.20
č.		7	7½	8			
K		16.60	14.90	12.00			

Drobné otruby: K 8.80, hrubé K 9.50.

Ďatelinové semä: lucerna (prima) K 98.00 do 120.00 za 100 kilogr.; datelina K ———.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 2.80—3.00, žlté K 2.80—3.00 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bôb) K 21.00—22.—, tarkavá K 19.00—20.50. — Hrach lupaný: K 24.00 do 42.00. — Šošovica, veľká čistá: K 70.00—80.00. — Konečné semä: K 24.00—26.00. — Lanové semä: prima K ———. — Rasca (kmin): 82.00—84.00. — Mak: K 80.00———. — Ladník: K 00.00—00.00. Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: Cukor v klobúkoch K 73.00 do 73.50, kockový K 74.50—75.00, žltý K 72.50—73.00 za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 43.75, fiumánsky White-Star (***) K 40.75 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 23.50—24.00, bosenský K 38.00 do 39.50 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 28.50—30.00, srbské (100 kusové) K 27.50—28.50.

Sviňská masť: budapeštianska K 141.00—142.00.

Slanina: vidiecka K 000.00—000.50, mestská 4 kusová K 110.00—111.00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom K 143.00 do 144.00. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 39.00—39.50.

Vajcia: prima uhorské K 92—96, podlejšie K 88 do 90 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2.00—2.10, k vareniu K 1.20—1.40, syr 10—20 h., všetko v kilogramoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy k pečeniu K 1.20 do 1.30 za kilogram; kurence k smaženiu K 1.20—1.50, kurence k pečeniu K 2.10—2.40, sliepky na polievku K 2.20—3.00 za jeden pár.

Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!

Dr. FLESCH-a lieh proti lámke

Jedine istý liek proti reume, lámke, boleniu rúk, nôh. Účinkuje podivne chytro a istotne. K dostaniu: v

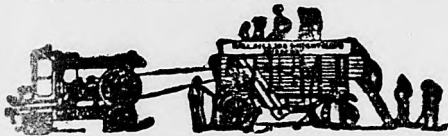
Dr. FLESCH-a lekární ku KORUNE Győr (Ráb) Baross-u. 26.

½ decilitrová flaška na prábu 2 kor.; proti zastaralej nemoci veľká flaška pre «rodinu» 5 kor. 3 malé, alebo 2 veľké flašky pre «rodinu» posielajú sa franko.

!!! Vyznačenie prvej odmeny !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 50.

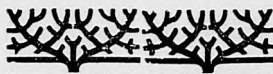
Úplná záruka za dokoálu mlaťbu! — Cennik na žiadost' franko.

Najdokonalejší a najjednoduchší mlatebný motor stroj. Lahko k vedeniu bez strojnika. Cielom rozšírenia týchto najnovších strojov vymenňajú sa staršie parostroje — Odporúča s úplnou zárukou stroje benzinnote k vystrojeniu mlynov a priemyselnych podnikov taktiez

elektrické benzinlokomobi mlatebné stroje s dvojin vystrojením k čisteniu. Jedine jestvujúca novota! Samočinnokujúci, dozorný a bezpečný ventil. Osobitná trieda hospodárskych strojov: parostroje, mlyny, rajtare, mlatidla, sejestroje atď.

O nedostiznej vitečnosti motor mlatebných strojov dopytat' sa možno u p. barona Jozefa Kemény: Maros-Németi (Erdély), u p. Jána Nagy, Beleg.

Najstiejsi lacny obchod. ————— Najstiejsi lacny obchod.

Bruyère drevené fajky.

Fabrikát provnej jakovosti z nepustného opravdovho Bruyère dreva.

Prijemné a suché fajčenie preto čistoty a chutnávosti parou nemá.

Vo vlastnom záujme pýtať treba moji rozmanitý cennik s viac než 3000 obrázkami.

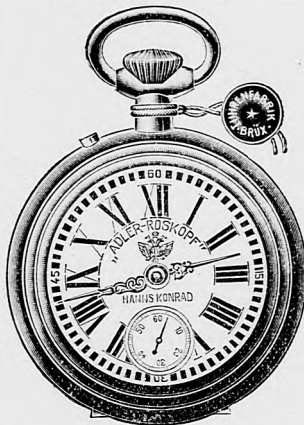
Hladká hlava s veľmi zaiznutým Bruyère odlejakom, pipka s rohovým koncom a s hodabným šlauchom v dĺžke asi 21 cm. K 1.50. Ťažé fajka, lež s okruhlou hlavou rezanou z Bruyère dreva K 1.60 — Največší výber veci k fajčeniu potrebných možno najst' v mojom cenniku, ktorý sa zdarma a franko rozposiela. Rozposiela dom vývozný HANS KONRAD Brüx č. 670. Čechy.

Zaznačené „Orel Roskopf“ hodiny.

Tieto jedine u mň sú k dostaniu a viných obchodoch predávajú sa nesmeju. Potrebovať ich možu zvláste úradnici, žandári, hospodári, financí, železničiarí a vobec všetci čo potrebuju dobre a presne chodiace hodiny.

7 korun

Fajnė povodne „Orel Roskopf“ anker remontoir hodiny, s anker strojom chodiacom na pozlacených antimagnetom chránených kamenech, opravde email číslikom, pevnou olovenou ochrannou znamkou, v pevnej obálke s pozlacenými rúčkami presne vyprobované K 7.—. Tieisté s rúčkami sekund K 8.—. S dvojou pokrývkou bez ručiek sekund K 10.50. S dvojou pokrývkou a s rúčkami sekund K 11.50. Opravde strieborne v obálke bez ručiek sekund K 12.—. Opravde strieborne s dvojou pokrývkou bez ručiek sekund K 17.—. Opravde strieborné v tobolke, s dvojou pokrývkou a s rúčkou sekund K 18.—. Za každé hodiny 3 rokov záruka na písme. Rozposiela s poštovou dobierkou alebo pri poprednom doposlani penazi.

Ján Konrad prvá dielňa hodin Brüx č 1191. (Čechy).

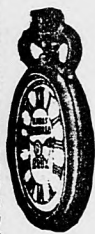
úradne prisahaný šacovník, vyznačený c. k. ríšskym oikom, zlatými a striebornými medailami výstavy. Založený podnik 1887 vyvaža do všetkých krajov sveta. Cennik 3000 stran s 300 obrázkami na žiadost' posielam zdarma a franko.

Žiadajte si cennik

Zdarma a bezplatne zašlem mój, v slovenskej reči, bonate ilustrovaný cennik, ktorý viac než 3000 obrazov obsahuje rozličných hodin, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov 289

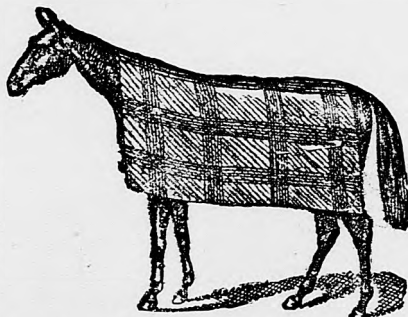
JAN KONRAD

I. hodinová fabrika a exportný obchod **BRÜX No. 1233.** (Česko.)

OH LAS.

Aby hospodári Uhorska všeliakými figlami rozširovaným odporúčaniam na lepšadnúť a penaze vyhodit' nemuseli za vecinevidené, totižto za pokrovce na kone udajne z vlny robené, skutočne ale k tomu cieľu v daktorej českej fabrike vyhotovené z barchetu a

kalmuku, odhodlali sme sa, že zvlástej trvácnosti, celkom hrubé ako bunda teplé uhorské o fabrikátu

pokrovce na kone uvedieme do obchodu, ktoré všetkým požiadavkam zodpovedia. Výhodné ceny pre hospodárov: =

Cena veľkého a širokého panského pokrovca na kone 3 zl. Najväčšej a najlepšej jakovosti cena 3 zl. 50 kr.

Franko zasielka ku každej pošte.

Výlučná atresa objednania:

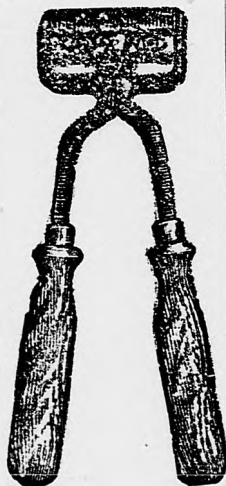
Stredište rozposielania

:: Uhorských pokrovcov ::

SOMOGY-SZILL.

Ku báliku pripojiť možno povodne „RAPIDE“ nožnice k strihaniu lichvy s náhradným nožom spolu 1 zl. 60 kr. Povodne „Pegoef Freres“ francuzske nožnice k strihaniu koni za výhodnú cenu 2 zl. 20 kr.

Dobrestanie za povodnosť a dobrotu našo tovaru. Za nezodpovedné vrátíme penaze.

Darmo a franko

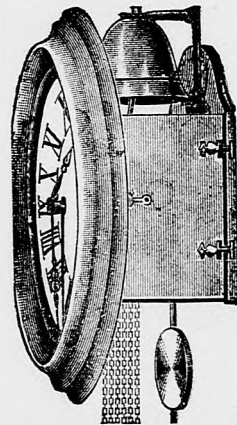
posielam na žiadost' moj cennik s viac než 3000 obrazmi rozličných solidných nástrojov hudebnych.

Ján Konrad

vývozný dom hudebnych nástrojov Brüx č. 1195. (Čechy) Školské husle bez sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.60. K tomu sliackek K —.50, 1.80. Citary, harmoniky atď. na sklade. Riziko vytvorenie! Výmena povolena alebo navratenie penazi.

Najnovšie budič

hodiny s väzovým zvonkom s bijúcim s rojom. zl. 2.50.

Lej jakovosti pevným strojom, bije pol a celé hodiny, zobúdzia silným zvukom väzového zvonu v pekné politirovanom okružlom rámcí so sklenným číselníkom v průmere 30 cm. zl. 2.50. Tieže s číselníkom v noci svietiacim zl. 3.— So zárukou 3 rokov na písme. Za nezodpovedné vráta sa penaze. Zasiela s poštovou dobierkou

MAX BÖHNEL hodinár,

Viedeň, IV., Margarethenstr. 27. Treba pýtat' moý cennik s 2000 obrázkami zdarma a franko.

Oznamy príjima

administrácia

„Krest'ana“

BUDAPEŠT,
Szentkirályi-ul. 28/a.

LÁMKU, pakostnicu, reuma najbezpečnej bieči Ladový lieh. Jedna fľaška kor. 1 20. Szémann lekárnik, Hatvan.

TELEG

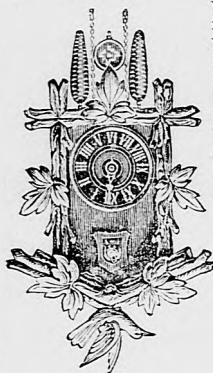
Sukne polovlnené po ... 70—75 kr. a vyše.
 Sukne grisetové vyšivané po ... 1 zl. 20 kr. a "
 Sukne satenové tlačené modne po ... 93 kr. a "
 Sukne kanafasové modne po ... 1 zl. 10 kr. a "
 Sukne atlasové modne po ... 1 zl. 5 kr. a "
 Sukne glotové, prádlo biele i delnicke, zástery všetkých druhov, obrusy, supravky, plátna, atď., všetko v rozličných farbách a modních vzorkách vyrába a dobiečkou ľavne zasiela :

tkalcovna A. Jelínka v Jimramově.

Vzorky zdarma a franko.

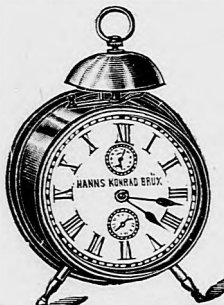
Podporujte malopriemysel! a len čistu ručnú prácu!

Kukučkové hodiny K 8.50

V krásnej rezanej škryňke s ozdobou ftaka s číslami a rukami z kosti, volá pól a celé hodiny, 33 cm. vysoké, celkom pristrojené, dva pondase z pozlátenej mede s la šottland prése chodiacim strojom len 8 K 50 hal. Okrhlé hodiny so strojom 30 hodin chodiacim na strunách, 16 cm. v průmere 3 kor.; tieisté s 8 dni chodiacim strojom v průmere 30 cm. 5 kor. 60 hal. Za každé hodiny záruka 3 rokov na písme. Rodíte viac než 50.000 hodin rozposielam k najväčšiemu uspokojeniu odoberateľov. Už samo toto je najkrajším svedectvom solidity mojho obchodu. I to najmenšie objednanie sa s najväčšou pozornosťou rozposiela s poštovou dobiečkou **Ján Konrad** prvá dielňa hodin **Brüx 1193** (Čechy). Velký cenník s 8000 obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Subežné budič hodiny.

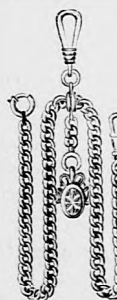

amerikansky system, v každom položení dobre chodi, dobrej jakovosti, za presne dobré chodenie záruka 3 rokov, kus K 2.90; 3 kusy K 8. so svietiacim v noci číselníkom K 3.30; 2 kusy K 9. Riziko vytvorené! Pre ena dovolena, alebo vratia sa penaze! Rozposiela spoštovou dobiečkou alebo pri poprednom doposlani penazi **Ján Konrad Brüx č 1192** (Čechy).

Velký cenník s 3000 obrazmi tovaru zo zlata a striebra na žiadosť franko a zdarma.

Priležitostná kúpa!

14 karat. zlatá-retiazka

so znakom c. k. puncového úradn, skoro nová, jednoduchá alebo duplovaná, komplet gramm po 30 kr. Len za krátky čas, kým trva zasoba.

zl.
 15 gr. váhy 13.50
 20 " " 18.—
 25 " " 22.50
 30 " " 27.—
 35 " " 31.50
 40 " " 36.—

Zásielka s poštovou dobiečkou. Výmena povolená. **Max Böhnel** odpredajzlatéhotovaruvo veľkom. Viedeň, IV., Margarethenstr. 27.

Šijáce Stroje.

25 zl. Vždycki Kdostaniu u. 812 **Aloja Habán** mechanika v Budapešti VII. Izabella-tér 3. Cenník pošlem každmeudarmo

Velmi dokonále-bez každej chyby a ku každému dieľu. Podľa garancie od 10 zl. až do

Nekupujte hodiny.

Kým nevedíte náš cenník. Do-stanete za :

1.50 zl. 3.50 zl.
 Nikkel Roskopf hodinky ... 1.50
 Golain Roskopf " ... 2.—
 Strieborné Roskopf hodinky 3.—
 S dvojou pokryvkou ... 5.—
 S 3. striebornou pokryvkou ... 5.—
 Tenké ocelové hodinky ... 3.50
 Americké zlatodubl. hodinky 5.—
 Pôvodné Roskopf patent.hod. 3.50
 Pôvodné "Omega" ... 9.50
 Strieborná panciel retiazka 1.—
 14 karat. zlaté hodinky ... 8.50
 14 karat. zlatá retiazka 10.—
 14 karat. zlatý prstienok ... 2.—
 Pendlové hodiny ... 2.80
 So zvukom vážových zvonov 4.50
 S muzikou ... 6.—
 Kukučkové hodiny ... 2.50
 Kuchynské hodiny ... 1.20
 Budič hodiny ... 1.20
 Budič v noci so svetlom ... 1.50
 S dvojím zvonom ... 1.75

Troch rokov záruka na písme za veči nezodpovedné vratia sa penaze. Rozposielanie s poštovou dobiečkou.

Mikša Böhnel hodinár

Viedeň, IV., Margarethenstrasse 27. (vlastný dom).

Treba pýtať s 2000 obrazkami opatrený cenník franko a zdarma

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor.—24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. 36 kor. Rozposielanie s dobiečkou franco; zamenenie a nazpät prijati je pod touti výnimkou dovoleniestli sa poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Oznamy prijíma ::

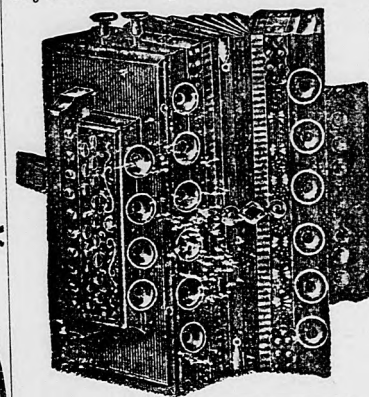
:: :: administracia

„Krest'an“

Budapest, Szentkirályi-u. 28.

Na 30 dni pohľad.

dľa podmienok mojho cennika, teda bez rizika pre objednávateľa posielam spoštovou dobiečkou moje:

«Priateľ ľudu harmoniky» číslo 663, abych o nedostiziteľnej solidite jejich každého presvedčil. Táto harmonika má garantované špirál perá nielen pre tikadla, lež aj pre basy a klapne luttu, má ďalej 10 tikadiel, 2 registre, duplované hlasy, 48 hlasov. tri rady trub, mahagonou farbou politirované čierne vkladky barvistými okrajky, niklovú okovu, du-

plované mešky, mesadné chraniďlá a držadlá, veľkosť 31x15 cm. a stojí kus K 7.40. Škola k samoučeniu ku každej harmonike zdarma. Lacnejšie a menšie harmoniky k naučeniu sa hrať na harmonike zvlaste pre deti po K 2.50, 3.20, 3.80, 4.80. Fajnejšie harmoniky po K 8.60, 9.50, 10.20, 11.40, 16.50 vybrať si možno dľa mojho cennika. Moje harmoniky není sú podrobené hraničnému mytu bo sú celkom české dôroby. čo prosím do povahy vziať. Žiadné riziko. — Možno vymeniť, alebo penaze zpátky dos. at. Rozposiela spoštovou dobiečkou vývozný dom hudobných nástrojov

JAN KONRÁD Brüx 1194. (Čechy.)

Velký cenník s 3000 obrazmi posielam sa komukolvek na žiadosť zdarma a franko.

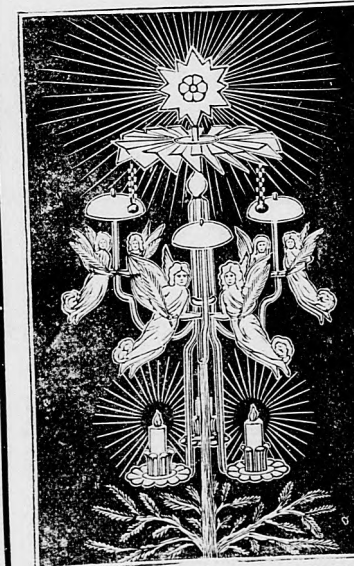
Novota! Vzбудzuje obdivenie!

Blištiaci sa zvončok s aujelmi ku vianočnému stromku.

so šest pozlátenými anjelmi 30 cm. vysoký nezlomiteľný konciar na vianočný stromek. Záruka spravného pôsobenia.

Najnovšia a najkrajšia ozdoba vianočného stromu,

ktorá nemá chybat v žiadnom dome kresťanskom.

Od tepla troch horiacich sviečok začne sa obracať kolečko a na tom pripavené gulečky udierajú o tri zvonky skrze čo povstava veľmi príjemný zvuk a starého i mladého pobudzuje k po- božnosti vianočnej. Cena s karton obalkou a úpravou upotrebenia pri vopredposlani penazi franko.

K 1.50

3 kusy ... K 4.—
 6 kusov ... 7.50
 12 " ... 13.50

S poštovou dobiečkou o 20 h. viacej.

V páde sa nepáci vratia sa penaze.

Objednať treba čim skorej.

JAN KONRÁD

prvá fabrika na hodiny Brüx č. 1818. (Čechy). Cenník 200 strán s vyše 3000 obrazmi posielam na žiadosť franko a zdarma.